

ter pregledno naštel vsa njegova dela. Tudi ta životopis je izšel v posebnem odtisku. — Zadnji dve izvestji izzivata pa tudi še v nekem drugem oziru našo pozornost. Pogledali smo nekoliko v statistiko obeh ljubljanskih gimnazij in pri tem naleteli na nekaj, kar nas je naravnost konsterniralo. Vzemimo najprej I. državno gimnazijo. V nemškem oddelku 1. gimn. razreda je uspelo še dokaj primerno število učencev. Drugače pa je v obeh slovenskih oddelkih. V teh je bilo s početkom leta vsega skup 111 dijakov, a sposobnih za višji razred jih je bilo konec leta samo 43!! Tudi na II. gimnaziji v tem pogledu ni nič bolje. Tu je bilo v dveh oddelkih prvega razreda, ki sta oba slovenska, začetkom leta skupaj 128 dijakov, od katerih jih je izdelalo le 49. Tudi tukaj torej jako nepovoljen uspeh! Kaj je tega krivo? Ni davno, kar smo čitali v nekem nemškem časopisu članek o tem, kako neumestna je v prvih gimnazijskih letih, ko se talentje še razvijajo, prevelika strogost. Želeli bi, da bi bil prišel ta članek mnogim pred oči! In zakaj se baš v slovenskih oddelkih tako postopa? Saj inteligence vendar še nimamo preveč! Vsekakor priporočamo izvestnim krogom gorenje številke v resen preudarek!

Narečje v Bočni in njega sklanjatev. Spisal dr. Jos. Tominšek. Ponatis iz »Jahresbericht des k. k. Kaiser Franz Joseph-Staatsgymnasiums in Krainburg, 1902./03.« 27 strani. — Odkar ni več Oblaka, tega odličnega graditelja naše historiške in dialektološke slovnice, je slovničarsko delovanje na tem polju precej zaostalo, in da bi ne bilo na platnicah »Cvetja« imenitnih jezikoslovnih črtic našega Nestorja-slavista, bi moral reči, da je celo zaspalo. Ni ga, ki bi dalje gradil na temeljih, ki jih je osnoval Oblak: proučevanje jezika naših starih piscev počiva in narečja se nadalje motajo, ne da bi kdo zabeležil njih stanje. Zato moramo tem pristrčneje pozdraviti dialektološko študijo dr. Tominška. V njej razpravlja o narečju svojega domačega kraja, žal, da le samo o sklanjatvi. Marsikdo bi rad izvedel tudi kaj o spregatvi in o skladnji; posebno zadnja stroka je nam Slovencem takorekoč še ledina in uspešno delo bo imel, kdor jo bo začel orati.

Tominškova razprava je vseskozi zanimiva in v marsičem poučna. Za vodilo mu je očitvidno bila Oblakova temeljita razprava »Zur Geschichte der nominalen Declination im Slovenischen« — saj se sam tudi čestokrat nanjo sklicuje — in tako je zabeležil vse sklanjatvene posebnosti narečja, ki se govori v Zadrecki dolini tam gori v jugozapadnem kotu Štajerske med Kranjsko in Koroško, mimogrede pa podal marsikaj prineskov k slovenskemu naglasju in glasoslovju. Tako n. pr. določuje za svoje narečje štiri naglaske, slično kakor v srbščini, v tem ko se v slovnica vpoštevajo le trije. Navaja tudi, da se njega narečje zelo ogiblje ultima-naglasu in da daje prednost paenultima-naglasu. Kako nasprotje krepkemu gorenjskemu naglasu na zadnjem zlogu! Druga posebnost je ta, da ostaja naglas redno na istem zlogu, kjer ga ima beseda v nom. — Nadalje konstatira Tominšek dvojnost polglasnikov, da živita namreč v tem narečju dva prav ostro ločena polglasnika, eden trd, eden mehak. Za tenkoslušno uho dialektologovo je gotovo to fino razlikovanje velezanimivo, tembolj, ker nahaja v njem lepo analogijo za stslav. polglasnika. Omenjeno narečje tudi pozna zlogotvorni »l« in »n«, zlagotvorni »r« mu je pa tuj.

Tem naglasnim in glasoslovnim opazkam sledi glavni del razprave, deklinacija samostalnika in zaimka. Tu razmotriva pisatelj vse glasovne in oblične (morfologične) pojave in jih razlaga ali potom fonologije ali po analogiji. Kakor

drugod se kaže tudi v tem narečju nagib k izenačevanju. To narečje ne pozna n. pr. gen. končnice na *-i*, tudi ne nom. plur. na *-je* in *-ove*, ne dat. sing. na *-ovi* in *-ovi*. Gen. sing. masc. se končuje dostikrat na polglasnik *-v*, n. pr. nom. sâd, gen. sâd», istotako loc. sing. in celo instr. sing.: z brâtv». Tudi instr. plur. ima pri tej sklanjji za končnico polglasnik *-v*, ki je pač oslabeledi organski *-i*: z brâtv». In tako konstatira pisatelj pri vsaki sklanjatvi nje posebnosti in jih tudi razlaga.

Težaven je bil tisk razprave, ker je težko označiti subtilne razlike raznih glasov že v pisavi, kaj še v tisku, kjer je treba s podvojeno močjo paziti na razna diakritična znamenja. Vendar ni opaziti bistvenih pogreškov, in kar jih je, jih pazljivi bralec lahko sam popravi. Motijo le bosniški (str. 5.), »dober četrt ure« (str. 6.) in »nikdra« (str. 7.). Obliki »onegati« (str. 24.) bi se jaz-nikakor ne čudil, saj se rabi tudi »onegaviti« v istem pomenu in celo pridevnik »onegast«.

Ob kratkem! Dr. Tomišek nam je podal jasno in markantno orisan obrazec sklanjatve svojega domačega narečja, nov plod svoje izredne marljivosti in razboritosti.

I. W.

Katekizem za Slovence videmske nadškofije na Beneškem. Udine, tipografia pontif. del patronato 1903. Izdanje tega katekizma je majhen, neznamen pojav v duševnem življenju beneških Slovencev, ki nas pa ipak veseli, ker priča, da ono Slovenstvo, ki ga tako radi pozabljamo ter smatramo že za popolnoma izgubljeno, vendar še ni utonilo v italijanskem morju. Čas bi bilo, da bi se začeli spet malo bolj brigati tudi za naše beneške rojake. Kako gledajo mnogoštevilni Nemci, da bi jim ne šlo v izgubo 15.000 Kočevcev, a nam maloštevilnim ni nič, ako se potujči še enkrat toliko beneških Slovencev!

—k.

V spomin nove maše. Udine, tip. pont. del patronato 1903. Pod tem naslovom je izdal znani pisatelj beneških Slovencev, prof. Ivan Trinko, govor, ki ga je govoril novomašniku Nataliju Monkarju dne 7. junija t. l. in ki se odlikuje po toplem čuvstvu za blagor beneških Slovencev.

Kraljević Marko i musa Kesedžija. Komedija u 5 čina. Izveo Ivo Dobržanski. Cena 50 h. O tej igri, ki se dobiva v »Dionički tiskari« v Zagrebu, izpregovorimo nemara kaj več, ko jo prečitamo.

Ljapunov B. M., Něskoljko zaměčanij o slověnsko-němckomъ slovarě Pleteršnika (Nekoliko opomb o slovensko-nemškem slovarju Pleteršnikovem). Odessa, 1903, 8°. 72 str. — Ljapunov razpravlja v tem spisu na podlagi gradiva Pleteršnikovega slovarja o razvoju Pleteršnikovega *ę* (= ie), ki je izvečine refleks starega nosnega e, o razvoju Pleteršnikovega *o*, ki odgovarja nosnemu o.

Boris Mihajlovič Ljapunov, vseučiliški docent v Odesi, ki nam je še v milem spominu izza svojega poseta Ljubljane, se je lotil tu težavnih vprašanj, ki jih uspešno rešuje le, kdor pozna narečje. S pohvalo omenjamo, da se Ljapunov ne zanima le teoretično za naš jezik, marveč se ga je že tudi praktično naučil dovolj dobro. Ugodno znamenje je to, da se Rusi ob svojih bogatih dušnih silah brigajo vedno bolj za manjše slovanske narode. Slavisti kajpada i tu najlaže utirajo pot.

Prvo razpravo na osnovi Pleteršnikovega rečnika je napisal Rus!

Dr. Fran Ilešič.